Pr Liisa-Ly Pakosta

Justiits- ja digiminister

ARUPÄRIMINE

Eestis süveneva maksejõuetuse probleemi ning maksejõuetuse teenistuse järelevalvevolituste kohta

Lugupeetud justiits- ja digiminister

2023. aastal loodi riikliku järelevalve tugevdamiseks ja ebaausa ettevõtluskultuuri (sh nn firmamatjate tegevuse ja varatute ettevõtete pahatahtliku pankrotistamise) ohjeldamiseks Konkurentsiameti juurde Maksejõuetuse teenistus. Teenistuse ülesanne on tuvastada maksejõuetuse ebaseaduslikke põhjuseid, teostada riiklikku järelevalvet ning kaitsta ausaid ettevõtjaid, võlausaldajaid ja riigi maksutulusid.

Maksejõuetuse teenistuse juhataja Signe Viimsalu on korduvalt juhtinud valitsuse ja avalikkuse tähelepanu Eesti majanduskeskkonda ohustavale süsteemsele probleemile. Teenistuse hinnangul on Eesti ettevõtluses peidus miljarditesse eurodesse ulatuv varjatud maksejõuetus ning ainuüksi 2026. aasta esimese üheksa kuu jooksul käsitletud 186 pankrotijuhtumiga kaasnes üle 66 miljoni euro ulatuses võlausaldajate nõudeid, mis jäävad suures osas rahuldamata. Teenistus on hoiatanud, et laialdane ja karistamatu maksejõuetus ning variisikute kasutamine on muutunud ohuks Eesti majanduse usaldusväärsusele ja sisejulgeolekule.

Selle asemel, et anda järelevalveasutusele juurde reaalseid hoobasid (näiteks õiguse taotleda või kohaldada ärikeelde ja kiirendada aruandluskohustuse täitmist), on Teie juhitavas Justiits- ja Digiministeeriumis valminud seadusemuudatuste kava, mis teenistuse juhi hinnangul hoopis kärbib teenistuse iseseisvust, piirab avalike uurimiste algatamist ja „suukorvistab" järelevalvet. Avalikkuses on kõlanud tõsiseid etteheiteid, et ministeeriumi kavandatavad muudatused teenivad pigem pankrotihaldurite ja nn firmamatjate kui ausate ettevõtjate huve.

Lähtudes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse paragrahvist 139 ja ülalpool kirjeldatud asjaoludest on meil Teile järgmised küsimused:

1. Hinnang Maksejõuetuse teenistuse juhi etteheidetele: Kuidas kommenteerite Maksejõuetuse teenistuse juhi Signe Viimsalu avalikke süüdistusi, mille kohaselt püüab Justiits- ja Digiministeerium kavandatava seadusemuudatusega teenistust „suukorvistada", piirata selle sõltumatust ning nõrgestada järelevalvet pankrotimenetluste ja firmamatjate üle?

2. Muudatuste tegelik eesmärk ja huvigruppide mõju: Milles täpselt seisnevad Justiits- ja Digiministeeriumi kavandatavad muudatused pankrotiseaduses ja teistes seadustes seoses Maksejõuetuse teenistuse pädevusega? Kelle algatusel lisati need muudatused eelnõusse ning kuidas tagate, et seadusloome ei alluks kitsaste erialaliitude või pahatahtlike ettevõtluspraktikate survele?

Arupärimine

"16." 11.2026 Nr. 1111

3. Võitlus varjatud maksejõuetuse ja firmamatjatega: Maksejõuetuse teenistus on toonud esile, et kümned tuhanded ettevõtted jätavad majandusaasta aruanded õigeaegselt esitamata, tegutsevad sisuliselt maksejõuetuna ning kasutavad vastutusest pääsemiseks nn firmamatjaid. Milliseid konkreetseid seadusandlikke samme on Teie ministeerium astunud, et tõkestada variisikute kasutamist, lühendada aruannete esitamise tähtaegu ning lihtsustada ärikeeldude kohaldamist pahatahtlike juhatuse liikmete suhtes?

4. Pankrotihaldurite järelevalve ja vastutus: Kas peate põhjendatuks Maksejõuetuse teenistuse ettepanekuid tugevdada riiklikku järelevalvet pankrotihaldurite tegevuse üle, et vältida olukordi, kus pankrotimenetlused raugevad ilma varade tegelikku väljaviimist uurimata? Milline on Teie seisukoht pankrotisüsteemi reformimise suhtes, sealhulgas varatute pankrottide menetlemise rahastamise ja riikliku rolli suurendamise osas?

5. Ametnike turvalisuse ja töörahu tagamine: Maksejõuetuse teenistuse juht on avalikult teatanud, et on oma töö tõttu saanud tapmisähvardusi ning tunneb samal ajal, et riik ei seisa tema selja taga. Kuidas tagate justiits- ja digiministrina oma valitsemisalas riiklikku järelevalvet teostavate ametnike kaitse, sõltumatuse ja töörahu?

Lugupidamisega

Lea Danilson-Järg

Riigikogu liige

16.11.2026

Helir-Valdor Seeder

Peeter Ernits

Mart Kokk

Tõnis Lukas